

die kunnen dan het voorbeeld geven om in de praktijk uit te voeren, hetgeen ze schrijven.

Laat dan de scherpe pen van „De Reformatie” de puntjes maar op de i's blijven zetten, dan worden allen opnieuw ingeschakeld in één grote krant, dan kan een ieder toegang krijgen om zijn hart te luchten.

Als we dan tegelijkertijd eens alle bladschrijvers nemen, zoals de Ouderlingen, Diakenen, Mannen-, Vrouwen-, Knapen-, Meisjesverenigingen.

Als dan Groen en Schouten hun verkiezingsleuzen eens gaan schrijven in dit blad en de Christen-arbeiders hun rechten en plichten verkondigen en de verdrukte middenstanders hun klagliederen zingen.

Wat een staf van medewerkers om iedere morgen en avond die krant vol te pennen, er zal nog nooit zulk een grote krant bestaan hebben.

Want daar komen al onze familie-advertenties en zaken-advertenties natuurlijk ook nog bij.

Vele lezers zullen zeggen: wat een idealen, maar zou dat nu niet kunnen?

Zoek die oude standaard nog eens op en lees over het sterfbed van die grote Kuyper, hoe hij als arme zondaar voor zijn God ging verschijnen.

Broeders, als wij toch met ootmoed het boete-kleed aandoen en een ander uitmendender achten dan onszelf, dan kunnen wij weer één worden om gezamenlijk te strijden tegen ongelof en revolutie, die thans over ons land triumpheert.

Ik hoop, geachte redactie, dat U deze regelen zult opnemen en Gods Geest ze wil laten doorwerken onder al Zijn Volk.

Met Broeder-groeten,

J. TROOST.

P.S. Het persoonlijk spreken werd door ons, naar men weet, mogelijk geacht, indien eerst op de hoofdpunten een situatie-teekening zou zijn vastgelegd.

K. S.

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Ik sprak van drie tegenstellingen, wonderspreuken, door Toynbee gebruikt, als een sleutel op de deur, waarachter het geheim der menselijke historie; het geheim van den mensch zelve, verborgen is.

Er zijn nog enkele andere van die wonderspreuken, die ik eerst rusten liet, om het geval niet al te ingewikkeld te maken. Maar ik zal die straks ook noemen.

De voornaamste der eerste drie: Yan-Ying is de hoofdspreek.

De tweede noemde ik reeds in onze taal: uitdaging en antwoord. Challenge-reponse.

De mythologie, ook die van den Bijbel, deed ons reeds vermoeden, waar de oplossing ligt. Maar de wetenschap doet nu de werkelijkheid zien.

Ik noem drie voorbeelden.

Het eerste is, dat in Mesopotamië, in het gebied van de Eufraat en de Tigris, de lulligste menselijke samenleving wordt opgeschrikt door een bedreiging van een overstrooming. Dit is de uitdaging. Maar het antwoord komt dan ook uit de poging tot behoud, en het gelukt.

Het tweede voorbeeld biedt het gebied van de Nijl, Egypte dus. Het derde: ons goede vaderland, dat groot geworden is en sterk in den strijd tegen de zee. Hier is de uitdaging het water. Elders is het de woestijn.

En zoo zijn er van allerlei aard.

Want ook de voortgang der historie wordt alleen veroorzaakt door het telkens terugkeeren eener uitdaging. Want anders wordt de mensch weer lui en hecht hij aan stabilisatie. Het leven blijft een strijd tussehen uitdaging en antwoord.

Die uitdaging kan, als een bovendrijvende minderheid de macht heeft veroverd, in een universeelen staat, waarbij een universeele kerk behoort, komen van binnen uit, van den kant van een intern proletariaat, een opstand der slaven bijv.; of ook van buiten af, de volksverhuizing. Zoolang het antwoord sterker is dan de uitdaging, gaat de beschaving vooruit. Wordt het antwoord al zwakker, dan komt de inzinking.

We kunnen ons dit aldus voorstellen: daar staat een mensch, niets doend, maar een ander komt op hem aan, en geeft hem een geduchten opstopper. De reactie is, dat de man opspringt en met een flinken klap antwoordt. Nu kan de tweede klap — het antwoord — sterker zijn dan de eerste — de uitdaging. En dan is de beschaving weer gered. Maar de eerste klap kan ook zóó aankomen, dat de aangevallene, om in pugilistische stijl te spreken, niet alleen „gevoerd” wordt, maar ook niet weer kan opstaan. Knocked out — voor altijd.

Of, zooals Toynbee het wetenschappelijk uitdrukt: dat de bron van energie voor altijd is opgedroogd. Dan is het met de beschaving uit.

Deze bokspartij wordt door een wet beheerscht. Zal het goed gaan, dan moet de uitdaging niet te krachtig, maar ook niet te slap zijn. Toynbee kiest hier voor het in de oude wijsbegeerte reeds bekende „gouden midden”.

De gang van zaken wordt nu voor de eenentwintig beschavingen met tal van voorbeelden, allen meer of minder analoog, gelijk, bewezen. Bewezen? Maar prof. Geyl merkt op: dit is wel een knappe methode en wij moeten veel respect hebben voor het geweldig onderzoek, doch Toynbee kiest uit de duizenden gebeurtenissen een zeker aantal, dat hem voor zijn voor-

opgezette idee te pas komt. Zij passen hem precies. Hij bewijst wat hij van te voren reeds had vastgesteld. Ja — dat gebeurt in de wijsheid der wereld meer.

Maar moge dit een bewijs zijn eener vooropgezette theorie, het is geen bewijs voor de waarheid. En dat is zeker juist.

Ik denk hier aan het gedichtje van een pantheïstischen dichter:

An dem Ocean der Zeiten,
Steht ein kleines Menschenkind,
Schöpft mit einer kleinen Hand,
Tropfen aus den Ewigkeiten.

Steht das kleine Menschenkind,
Sammelt flüsternde Gerüchte.
Trägt sie in ein kleines Buch.
Schreibt darüber Weltgeschichte.

Dat was ook het werk van Toynbee.

Maar, als reeds gezegd, eens komt voor elke beschaving de tijd, dat een kleine minderheid alles beheerscht en de standarisatie der historie begeert. En dan volgt de uitdaging van het proletariaat. Hetzij intern, al of niet met een vijfde colonne, hetzij extern, door een aanval van barbaarsche oorlogsbenden.

Zooals West Europa nu bang is voor een aanval uit Rusland.

De inzinking eener beschaving komt echter niet op eenmaal, zonder strijd. Op de uitdaging volgt altijd weer het antwoord, dat echter gedurig zwakker wordt. De strijd golft heen en weer. De inzinking, de „des-integration” is een proces, door Toynbee weer in allerlei tegenstellingen geteekend. Hij is een goed leerling van Hegel. De „geest der aarde” werkt met these en antithese. Elke these roept de antithese zelve op.

En zoo wordt ook deze gang van zaken ons telkens door een enkele tooverspreuk geteekend, die ons het geheim der historie zal openbaren. Daar is de spreuk, die de leidende geesten ons in hun werk voor oogen stelt. De creatieve persoonlijkheden in de geschiedenis.

Zoo Plato in zijn bekende grot. Zoo de apostel Paulus, maar ook Buddha, St. Benedictus, Gregorius de Groote, Mohammed, Machiavelli, Dante. Dat is wel 'n wonderlijk gezelschap, maar zij vertoonen toch eenzelfde trek: een zich terugtrekken tot zelfversterking en een zich opnieuw tot den strijd begeven, om te prediken voor hun tijdgenooten.

De spreuk is: withdrawal-and-return. Weggaan en terugkeeren.

Voorts is er de inwerking van de eene beschaving op de andere.

Die inwerking kan worden verloochend; er is een schijnbare onafhankelijkheid, maar daar kan ook wezen een aanvaarding, adoptie.

Dan hebben we de spreuk: apparenation-affiliation. Nog is er de spreuk: schism-palingenesia. Eerst verbreking, verscheuring; daarna opnieuw wedergeboorte.

En in dit alles beluisteren wij den eeuwigdurende zang: Yin-Yang.

Maar zijn dit nu alle geen bijproducten, de voornaamste wet van den strijd tussehen uitdaging en antwoord, in den tijd van de inzinking, is toch nog met een andere spreuk geteekend. De derde, op welke wij doelden.

Ook in dezen wereldkamp ziet men het verschijnsel van het heen en weer golven. Nu eens heeft de eene partij voor een oogenblik de overhand, dan weer de andere. De eene partij wijkt soms in verwarring, wordt uit elkander geslagen. Dat wordt getypeerd door het woord: rout. Maar zij herstelt zich weer, er komt een hervatting van krachten voor een nieuwen aanval. En daarvoor koos Toynbee het woord: rally.

De wet is hier, dat dit niet maar altijd zoo voortgaat: rout-rally, zonder eind. Neen, het is, en wij moeten dan goed tellen: rout-rally, rout-rally, rout-rally, rout.

Precies drie en een halve maal. Voor de laatste maal is het uit: rout. De beschaving heeft haar eind bereikt, zij is weggezonden in den stroom van den tijd.

Het laatste was de absolute staat en de universele kerk. Maar er blijft inzonderheid van de laatste een bezinksel over, een secte, en van daaruit begint dan weer de opbloei eener nieuwe beschaving.

Zal het zoo met de beschaving gaan, die wij thans beleven?

Zonder hoop, wij zagen het reeds, is Toynbee niet. En aan het slot van zijn boek wordt hij zelfs zeer vrooom.

Hij verwijst dan naar het bekende werk van Bunyan: des Christens reize naar de eeuwigheid.

Christen is de city of destruction, de stad van het verderf, ontvlucht, maar, daarheen terugziend, staat hij een oogenblik stil.

Wat zal hij doen? Zal hij terugkeeren? Of voorwaarts snellen met den oproep: leven, eeuwig leven?

Het gaat nu om den strijd tussehen dood en leven, maar Christen wordt gered. Hem ontmoet Evangelist.

Welnu — zoo zou God, Die toch niet minder standvastig zal zijn dan de mensch, ons genadig kunnen zijn, als wij Hem daarom bidden met een verlagen geest en een gebroken hart.

Wij moeten ook hier weer bedenken, dat dit voor Toynbee niet dan een mythe is.

Wij zijn nu aan het eind van het laatste deel der studie gekomen. En de vraag mag gesteld: heeft Toyn-

bee het geheim der historie, het geheim van het mensschelijk bestaan, ontdekt? Is de deur, waarachter dit verborgen lag door zijn „Sesam open u” opengesprongen?

Ik vond deze vraag gesteld en beantwoord in het Amerikaansch wijsgeerig tijdschrift: „The philosophical Review”. De schrijver is William S. Haas.

Het antwoord komt zoo van een wijze, met Toynbee homogeen.

Deze schrijver erkent, dat de tooverspreuken van Toynbee hem zelve dienen tot een veraluiering van de eigenlijke zaak.

Het oordeel van prof. Geyl was niet anders.

Toynbee, zegt Haas, heeft de oplossing van het groote raadsel niet gevonden. Trouwens — Toynbee erkent dat zelf aan het einde van zijn studie der historie. Hij vergelijkt den gang der historie met het werk van Penelope, de trouwe gade van Odysseus.

Zij wacht op den terugkeer van haar man. Maar als deze lang uitblijft, komen er talrijke aanbidders, die zeggen: hij komt niet terug.

Om die op een afstand te houden, gaat Penelope een tapijt weven. Zij zegt: als het weefsel klaar is, zal ik kiezen.

Des daags weeft zij, des nachts trekt zij het weefsel weer af. Haar dagwerk is vol afwisseling. Zij kan allerlei patroon en allerlei kleur kiezen, zooals zij dat wil. Maar haar nachtwerk is eentonig, monotoon, alleen maar aftrekken, steeds hetzelfde. Welnu, zoo gaat het in de historie der menscheid.

Is er een vaststaand patroon, misschien bij God in den hemel? Hier beneden is de mensch al maar bezig met weven en weer aftrekken; des daags iets maken; des nachts weer verbreken. Nu bouwen, dan weer afbreken.

Hij komt nooit klaar. De „geest der aarde” mint blijkaar dezen gang. Maar komt de oplossing, de overwinning dan nooit?

Wat zal er tenslotte komen van een universele kerk, waarin elke hoogere religie zich wil vervormen? Want dit is wel een hoofdvraag. Zal er een toestand van blijvend herstel zijn? Waarin de mensch zijn lot volkomen beheerscht? Ongestoord dan kan voortgaan in goeden bouw?

Die vraag kan Toynbee niet beantwoorden. Maar ik mag, dus zegt hij, haar niet stilzwijgend voorbijgaan. De begeerte, het geheim der menscheid historie en van den mensch te vinden, zal kracht moeten geven den arbeid voort te zetten. Onze studie, dus is Toynbee's slotwoord, is nog niet ten einde, maar wij hebben nu den rand van ons veld van onderzoek bereikt. Weer de oude historie van ongeloofige wijsheid. Als de oplossing komen moet, verdwijnt de wijsgeer. Hij laat er zijn publiek mee zitten.

En zoo constateert de Amerikaansche wijsgeer van straks: deze poging om door te dringen tot het geheim der menscheid existentie is weer niet gelukt. Maar dit neemt natuurlijk niet weg, dat wij moeten blijven zoeken. De kerk des Heeren roept echter ook dezen wijzen toe: bekeert u, en komt met een waarachtig verslagen geest en een gebroken hart tot den Christus der Schriften, Die de weg, de waarheid en het leven is. Komt tot het Woord Gods.

Want zelfs, al zou men dan de geopenbaarde waarheid als een gelijksoortige poging willen zetten naast die van de wijsbegeerte der historie, dan mogen wij toch met prof. Is. van Dijk in dergelijk geval zeggen: de Bijbel kan er nog wel zijn.

Hoe verdwaasd is toch de mensch, die het waarachtige licht verwerpt, en dus wandelt in de duisternis.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegenegen
MARNIX.

PERSSCHOUW

Over een preek van ds J. Groen.

Da J. Groen heeft enkele maanden geleden een preek, ook in ons blad reeds vermeld, uitgegeven bij de Hendrik de Cock-Stichting onder den titel: Christus verijdelt het valsche Eenheidsstreven” (Hand. 21:17-30). We hebben die preek met blijdschap gelezen: ze was ernstig werk, en trok zuivere lijnen. Over die preek nu heeft de synodocratisch zich bindende dr. Schelhaas volgende recensie gegeven:

„Christus verijdelt het valsche Eenheidsstreven”, preek gehouden door ds J. Groen Jr. Uitgave van de Hendrik de Cockstichting te Groningen.

We hebben deze preek met zorgvuldigheid gelezen. We achten dit geschrift typerend voor de geestelijke instelling van hen, die de leiding hebben in de vrijgemaakte kerken. Geen compromis! En onder die leus wordt alle streven naar hereniging weerstaan, tenzij slechts langs de weg der vrijmaking. Het komische is — bij alle ernst die hier ons beheerschen moet — dat ds Groen het zelfs beter weet dan de apostel Paulus. Hij spreekt over Hand. 21:17-30. Maar wat Paulus daar doet, is verkeerd in des pastors oog. Dat Paulus' pogen verhinderd werd door een wilde menigte, moet aanwijzen, volgens ds Groen, hoe mis het was, dat Paulus had gedaan wat hem verzocht werd. Het is duidelijk: de vrijgemaakte leidslieden zijn nog zuiverder en beter op de hoogte van de eis der vrijmaking dan de apostel Paulus. Men moet wel medelijden hebben met de gemeenten, die op deze wijze worden geleid en gevoerd in het leven des geloofs. Hoe het mogelijk is, dat velen verzoeken, dat deze preek in druk